

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 21 новембар 2022 10:00

Слатки су ми реторички трикови наших НАТО пропагандиста. Поготово они који почивају на чисто правном формализму: "Русија је напала Украјину, а не обрнуто. Значи, Русија је агресор. Зато морамо да јој уведемо санкције."

То би било исто као да питамо ко је кога напао 3. септембра 1939. Јер, није нацистичка Немачка објавила рат Енглеској и Француској, већ обрнуто. Дакле, по логици наших компардора, Немачка је жртва, морамо да будемо на страни Хитлера.

Догађаји се морају ставити у контекст. Руска интервенција у Украјини типична је превентивна самоодбрана (preventive self-defense, anticipatory self-defense). А ко је аутор савременог вида ове доктрине? Па, САД и њихови савезници.

Догађаји се морају ставити у контекст. Руска интервенција у Украјини типична је превентивна самоодбрана (preventive self-defense, anticipatory self-defense). А ко је аутор савременог вида ове доктрине? Па, САД и њихови савезници

Норму о "антиципаторној" или "преемптивној" самоодбрани легитимисао је Буш млађи, током 2002. године (тзв. [Бушова доктрина](#)). "Не можемо да бранимо Америку и наше пријатеље [само чекајући и] надајући се најбољем", објавио је Буш у Вест Поинту. "Ако чекамо да се претње у потпуности остваре, чекаћемо предуго. (...) Морамо да водимо битку против непријатеља, пореметимо његове планове и суочимо се с најгорим претњама пре него што се појаве. (...) Морамо бити спремни за превентивну акцију кад год је то неопходно за одбрану наше слободе и за одбрану наших живота" (нав.

[овде](#)
).

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 21 новембар 2022 10:00

На раскрсници радикализма и технологије

После тога је у безбедносном извештају Конгресу Буш поновио да највећа опасност за САД "лежи на раскрсници радикализма и технологије", због чега ће "ради здравог разума и самоодбране, Америка деловати против таквих претњи у настајању пре него што се оне у потпуности формирају". Једноставно, "не можемо дозволити да наши непријатељи ударе први" (исто).

Истина, каже Буш даље, "међународни правници често су условљавали легитимност предохране (pre-emption) постојањем непосредне претње – најчешће видљивом мобилизацијом армије, морнарице и ваздухопловних снага спремних за напад". Међутим, вели он, "морамо да прилагодимо концепт непосредне претње способностима и циљевима данашњих противника. (...) Што је претња већа, то је већи ризик од нереаговања – и то је убедљивији случај за предузимање антиципативних акција да бисмо се одбранили, чак и ако остаје неизвесност у погледу времена и места непријатељских напада. Како би спречиле или онемогућиле таква непријатељска дела наших противника, САД ће, ако је потребно, деловати превентивно (pre-emptively)" (исто).

У Стратегији националне безбедности из 2006. Бушова доктрина предохране (doctrine of pre-emption) израсла је у кључни елемент: "Ми бирамо да се носимо с изазовима сада, уместо да их оставимо будућим генерацијама. Боримо се против непријатеља у иностранству уместо да чекамо да стигну у нашу земљу. (...) Не искључујемо употребу силе пре него што дође до напада, чак и ако постоји неизвесност у погледу времена и места непријатељског удара. Када су последице напада оружјем масовног уништења потенцијално тако разорне, не можемо себи дозволити да стојимо скрштених руку, док се озбиљне опасности остварују. Ово је принцип и логика превенције" (исто).

"Право на самоодбрану"

Бушову доктрину су у свему подржали Британци и Аустралијанци. Блер је рекао да "треба да научимо да (...) када се појављује претња или опасност, морамо да је сузбијемо пре него што се материјализује, а не после тога" ([овде](#)).

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 21 новембар 2022 10:00

Аустралијски премијер Џон Хауард је казао: „Ако верујете да ће неко кренути у напад на вашу земљу, а ви сте имали могућности да то зауставите и није било друге него да искористите те могућности, онда наравно да бисте то морали да урадите" ([овде](#)).

Гери Симпсон, [професор међународног јавног права на LSE](#), објашњава да су велике силе добиле посебна права оснивачком Повељом УН – рецимо, право вета у Савету безбедности. "Исто као што на основу Повеље имају специјалне прерогативе, пет сталних чланова СБ стичу такве прерогативе и изван оквира Повеље", а пре свега "право на (антиципативну – С. А.) самоодбрану". ([овде](#) 357).

Симпсон је и пре Украјинског рата тврдио да смо сведоци транзиције "од хегемоније засноване на Повељи према регионалној хегемонији" (236), чиме се обнавља стара идеја о "алтернативним режимима (...) неколико релативно аутономних механизма безбедности" (344).

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић

понедељак, 21 новембар 2022 10:00

Наизглед, то личи на поредак пре 1989, кад је СССР војно интервенисао у свом региону (источна Европа и средња Азија – [Брежњевљева доктрина](#)), а САД у свом (Северна и Јужна Америка – [Монроова доктрина](#))
. Али, разлика је у томе што интервенције у овом новом међународном поретку морају бити мотивисане стварном безбедносном угроженошћу – не идеолошким или економским разлозима.

Наизглед, то личи на поредак пре 1989, кад је СССР војно интервенисао у свом региону (источна Европа и средња Азија – Брежњевљева доктрина), а САД у свом (Северна и Јужна Америка – Монроова доктрина). Али, разлика је у томе што интервенције у овом новом међународном поретку морају бити мотивисане стварном безбедносном угроженошћу – не идеолошким или економским разлозима

Кључна тачка Будимпештанског договора

Да ли је Русија била стварно безбедносно угрожена, па је морала превентивно да делује? Четири је разлога за то.

Прво, Украјина је већ дуже време најављивала да ће да се нуклеарно наоружа. Рецимо, Андреј Мелник, украјински амбасадор у Немачкој, упозорио је 15. априла 2021. да би Кијев могао набавити нуклеарно оружје ако их НАТО не прими у чланство: "Или ћемо бити део алијансе као што је НАТО и такође давати свој допринос јачању Европе, или нам преостаје само једна опција – да се поново (нуклеарно) наоружамо" ([овде](#)).

Пет дана пре интервенције Русије, украјински председник Зеленски званично је објавио да ако Украјину не приме у НАТО, она ће сматрати ништавним Будимпештански договор (1994; званични текст [овде](#)), и кренуће у обнову нуклеарног наоружања: "Покрећем консултације у оквиру Будимпештанског меморандума", рекао је Зеленски. "Министар иностраних послова добио је задатак да их сазове (државе гаранте). Ако се они не одазову или резултати консултације не буду јамчили безбедност за нашу земљу, Украјина ће имати пуно право да верује да Будимпештански меморандум не функционише и да су све пакетне одлуке из 1994. под знаком питања" (

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 21 новембар 2022 10:00

[овде](#)

). А кључна тачка Будимпештанског договора управо је забрана нуклеарног наоружавања Украјине.

Српски правници су одмах уочили овај моменат реалне опасности по Русију, назвавши је "више него евидентном". Наиме, због "наоружавања непријатељски настројене украјинске војске оружјем којим се може угрозити и сама Руска Федерација", оценили су они, "на овакве ситуације су примењиве концепције превентивног и преемптивног рата" (

[овде](#)

).

Друго, Украјина је систематски кршила мировне споразуме "Минск 1" (2014; званични садржај [овде](#)) и "Минск 2" (2015; званични садржај [овде](#)), чија је једна од потписница била и Русија. Стога је у војним нападима на руско становништво ДНР и ЛНР страдало [више хиљада цивила](#)

, те је председник Русије 2021. године оценио да дејствовање украјинске војске по руским цивилима у Донбасу

[има одлике геноцида](#)

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 21 новембар 2022 10:00

. А знамо да је спречавање (наводног) геноцида над косметским Албанцима био за НАТО легитимни разлог напада на СРЈ 1999. године ([овде](#) 284-287).

Доцније је Петар Порошенко, председник Украјине у време "Минска 1" и "Минска 2", рекао да Украјина уопште није ни намеравала да се придржава ових споразума, те да је желела само да купи време како би се боље наоружала ([овде](#)).

У комбинацији с нуклеарним наоружањем, односно с траженим уласком у НАТО, таква идеологија мржње значила је егзистенцијалну опасност за Русију. Управо је то нагласио руски председник приликом саопштења одлуке о специјалној војној операцији

Треће, Украјина је, почетком 2022. године, груписала војску на границама ДНР и ЛНР, спремајући општи војни напад на ове републике с руским становништвом ([овде](#) , [овде](#) и [овде](#)), а с крајњим циљем његовог протеривања у Русију. Такав развој догађаја непосредно је угрожавао руску безбедност.

И четврто, званична Украјина развила је малигну антируску идеологију, претворивши се у својеврсну Антирусију. Фанатичност те идеологије видела се сасвим лепо одмах по избијању рата, рецимо, у изјави водитеља "Канала 24", који је позвао да се убијају руска деца ([овде](#)), или у изјави украјинског амбасадора у Казахстану, који је за Русе рекао: "Покушавамо да их убијемо што је више могуће. Што више Руса убијамо сада, мање ће морати да убијају наша деца" ([овде](#)).

Црвена линија

У комбинацији с нуклеарним наоружањем, односно с траженим уласком у НАТО, таква идеологија мржње значила је егзистенцијалну опасност за Русију. Управо је то нагласио руски председник приликом саопштења одлуке о специјалној војној операцији:

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 21 новембар 2022 10:00

"Проблем је у томе што на суседним територијама – нашим историјским територијама – настаје нама непријатељска 'анти-Русија' (анти-Россија), која је стављена под потпуну спољну контролу и убрзано се попуњава оружаним снагама НАТО земаља и напумпава (накачивається) најсавременијим оружјем. (...) Сукоб Русије с тим снагама је неизбежан. (...) Сада претендују још и на то да добију нуклеарно оружје. (...) За нашу земљу то је питање живота и смрти. (...) Управо је то она црвена линија о којој смо више пута говорили. Они су је прешли" ([овде](#)).

Дакле, Американци су легитимизовали превентивни рат услед суштински угрожене безбедности, а Руси су ту (нову) норму међународног права само применили на свој случај. Наравно, Вашингтон је мислио да се та норма односи само на њега. Али, кад једном направиш преседан, као и у случају Косова, не можеш спречити друге међународне актере да се на њега позову.

Умишљена величина и ароганција дошле су на наплату. Кад је проповедао превентивни рат САД је мислио "quod licet lovi, non licet bovi" – при чему је себе видео као Јупитера, а остале земље као волове. Тако је расклиматао и развалио међународни поредак (из 1945).

Ко је први прогласио да је "превентивни рат у реду"?

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 21 новембар 2022 10:00

Напао је Србију (1999), Ирак (1998; 2003) и Авганистан (2001) без одобрења Савета безбедности (в. [овде](#) 92; 312-313; 340-341; 343; 350-351), а у случају Србије чак и уз директну осуду Русије и Кине у СБ ([овде](#) 227).

Ето му сада и Јупитера и волова.

(РТ)